

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Υπό του κ. ΚΛΑΥΔΙΟΥ Β. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑ

Πρὸς δημιουργίαν ἐπενδύσεων ἢ περιστολὴν οἰκονομικῶν διαταραχῶν ἢ καὶ δι' ἄλλους λόγους, παρατηρεῖται πολλάκις ἐφαρμογὴ συστήματος ἐλέγχου τῆς καταναλώσεως.

Ὡς ἔλεγχος καταναλώσεως νοεῖται τὸ σύνολον τῶν διοικητικῶν μέτρων ἐπιβολῆς ποσοστῶσεως τῆς καταναλώσεως, διὰ τοῦ συστήματος τῆς διὰ δελτίων διανομῆς εἰς τοὺς καταναλωτὰς ὀρισμένων ἀγαθῶν καὶ τοῦ καθορισμοῦ τιμῶν πωλήσεως (διατιμῆσεως) αὐτῶν, πρὸς δημιουργίαν τεχνητῆς συμπίεσεως τῆς ἐνεργοῦς ζήτησεως των. Ὁ ἔλεγχος οὗτος τῆς καταναλώσεως εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι, εἴτε διαρθρωτικὸς ἢ μόνιμος, ὡς εἰς τὰς χώρας μὲ προγραμματισμένην καὶ τὰς μὲ διευθυνομένην οἰκονομίαν, εἴτε περιστασιακὸς ἢ ἔκτακτος, ὡς εἰς τὰς χώρας μὲ φιλελευθέραν κεφαλαιοκρατικὴν οἰκονομίαν, τελοῦσας ὅμως ὑπὸ ἐκτάκτου συνθήκας.

Ὁ διαρθρωτικὸς ἢ μόνιμος ἔλεγχος τῆς καταναλώσεως ἀποβλέπει κυρίως εἰς τὴν ἐπιδίωξιν ἐπιτυχούς ἐφαρμογῆς μακροχρονίων σχεδίων παραγωγικῆς ἀναπτύξεως, μέσῳ προωθήσεως τῆς θαρείας βιομηχανίας καὶ συστολῆς τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως μὴ βασικῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, ἵνα οὕτω διασφαλισθῇ μελλοντικὴ ἀνοδος τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου.

Ὁ περιστασιακὸς ἢ ἔκτακτος ἔλεγχος τῆς καταναλώσεως ἐφαρμόζεται μόνον εἰς περιόδους οἰκονομικῶν ἀνωμαλιῶν, ἔνεκα πολέμου, ἀποκλεισμοῦ, οἰκονομικῆς κρίσεως κλπ. Κατὰ τὰς περιόδους ταύτας, ἡ ἐγχώριος παραγωγή καὶ αἱ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγωγαὶ δὲν δύνανται νὰ ἐφοδιάσουν κανονικῶς δι' ἀγαθῶν τὸ καταναλωτικὸν κοινὸν δεδομένης χώρας. Ἡ ἀδυναμία αὕτη προέρχεται ἐκ διαφορῶν στενοτήτων καὶ περιορισμῶν, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως μέσων παραγωγῆς ἢ τῆς τροπῆς τῶν ὑπαρχόντων μέσων παραγωγῆς πρὸς τὴν παραγωγὴν ἐτέρων ἀγαθῶν μᾶλλον ἐπιειγούσης ἀνάγκης, τῆς αὐξήσεως τῆς κρατικῆς ζήτησεως, τῆς ἀνεπαρκείας μεταφορικῶν μέσων κλπ.

Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας τὸ κράτος ἀναγκάζεται, ὅπως ἐφαρμόσῃ ἔλεγχον τῆς καταναλώσεως. Ὁ ἔλεγχος οὗτος ἀποσκοπεῖ τὴν ἀποφυγὴν ὑπερβολικῆς ἀνόδου τῶν τιμῶν, συνεπιεῖα τῆς στενότητος τῶν ἀγαθῶν καὶ τῆς συνεχούς ἐκδόσεως νέων μέσων πληρωμῆς. Διὰ τῆς πολιτικῆς ταύτης, τὸ κράτος ἀποβλέπει συνάμα εἰς τὴν ἀποφυγὴν τῆς νοθείας καὶ εἰς τὸν κανονικὸν ἐφοδιασμὸν τῶν κατωτέρων εἰσοδηματικῶν τάξεων διὰ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, ἀναλόγως πρὸς τὰς ἐκάστοτε διαθέσιμους ποσότητας τῶν ἀγαθῶν τούτων καὶ τῶν μεγεθῶν τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος τῶν καταναλωτῶν.

Ὁ περιστασιακὸς ἢ ἔκτακτος οὗτος ἔλεγχος τῆς καταναλώσεως διακρίνεται εἰς ἄμεσον καὶ εἰς ἔμμεσον ἐπὶ τῆς διανομῆς τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν. Ὁ ἄμεσος ἔλεγχος ἀσκειται, ὡς ἤδη ἐλέχθη, διὰ τῆς ἐπιβολῆς ποσοστῶσεως μέσῳ δελτίων διανομῆς καὶ διὰ τοῦ καθορισμοῦ τιμῶν πωλήσεως (διατιμῆσεως) ὀρισμέ-

ων καταναλωτικῶν ἀγαθῶν καὶ κυρίως τῶν ἐξ αὐτῶν βασικῶν διὰ τὴν ἐπιβίωσιν (ὡς τοῦ ἄρτου, τῆς σακχαρώους, τοῦ ἐλαίου, τῶν καυσίμων κλπ.). Ἐνίοτε, ὁ ἄμεσος ἔλεγχος περιορίζεται μόνον εἰς τὸν καθορισμὸν τιμῶν πωλήσεως.

Ὁ ἔμμεσος ἔλεγχος συνίσταται εἰς τὴν ἄσκησιν καταλλήλου δημοσιονομικῆς καὶ γενικώτερον οἰκονομικῆς πολιτικῆς, δι' ἧς ἐμμέσως ἐπιδιώκεται ὁ ἔλεγχος τῆς καταναλώσεως. Ἡ πολιτικὴ αὕτη στρέφεται κυρίως εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς φορολογίας καταναλώσεως μὴ βασικῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, εἰς τὴν ἐπιβολὴν δασμῶν ἀγωγῆς καὶ συντηρήσεως, εἰς τὴν χορήγησιν βοήθημάτων καὶ ἐπιδοτήσεων, εἰς τὴν δημιουργίαν δημοσιονομικῶν μονοπωλίων, εἰς τὴν κατάλληλον διαμόρφωσιν τῶν ὀνομαστικῶν ἀμοιβῶν τῆς ἐργασίας καὶ τῆς προσφορᾶς μέσων πληρωμῆς κλπ.

Ὡς ἀπέδειξεν ἡ πείρα κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων, εἰς τὰς ὑπὸ φιλελευθέρων κεφαλαιοκρατικῆν οἰκονομίαν καὶ δὴ ὑπαναπτύκτους χώρας, σπανίως ἐπιτυγχάνει ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἐλέγχου καταναλώσεως, ἐλλείψει τῶν καταλλήλων πρὸς τοῦτο προϋποθέσεων καὶ μέσων. Κυριώτεραι τῶν προϋποθέσεων καὶ τῶν μέσων τούτων θεωροῦνται ἡ ὑπαρξίς ἠθικῆς, ἀρτίας καὶ ἐμπείρου διοικητικῆς ὀργανώσεως, ὡς καὶ ἡ ἱκανότης διασφαλίσεως πειθαρχίας μετὰ διαθέσεως συνεργασίας μεταξὺ τοῦ κράτους ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν ἰδιωτῶν - παραγωγῶν καὶ καταναλωτῶν, ὡς καὶ τῶν μεταξὺ αὐτῶν μεσολαβούντων ἐμπόρων ἀφ' ἑτέρου. Ἡ συνεργασία αὕτη ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν διὰ μίαν εὐχερῆ καὶ ἐπιτυχή συγκέντρωσιν καὶ διανομὴν τῶν ἐν στενότητι ὑπαρχόντων καταναλωτικῶν ἀγαθῶν εἰς κανονικὰ χρονικὰ διαστήματα, εἰς ἅπαντα τὰ διαμερίσματα τῆς χώρας, εἰς ἐπαρκεῖς ποσότητας καὶ εἰς ἱκανοποιητικὰς ποιότητας.

Ἐνδεχομένη ἀποτυχία τοῦ ἐλέγχου καταναλώσεως προκαλεῖ πέραν τῶν ἀρχικῶν οἰκονομικῶν ἀνωμαλιῶν, καὶ περαιτέρω δυσμενεῖς συνεπειάς ἐπὶ τῆς ὅλης οἰκονομίας. Αἱ κυριώτεραι τῶν συνεπειῶν αὐτῶν εἶναι ὁ καλπάζων νομισματικὸς πληθωρισμὸς, ἡ ὑπερβολικὴ διόγκωσις τῶν δημοσίων δαπανῶν, ἡ ἀπόκρυψις τῶν ἐν ἀνεπαρκείᾳ ἀγαθῶν καὶ ἡ δημιουργία ἐλευθέρως (ἢ παρανόμου, ἢ παραλλήλου, ἢ μαύρης) ἀγορᾶς. Ἡ ἐλευθέρως αὕτη ἀγορὰ διενεργεῖται, κατὰ κανόνα, ἀπὸ τὸ μέγα πλῆθος τῶν μεσολαβούντων μεταξὺ παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως. Οὗτοι, διαρκῶς καὶ περισσότερον ἀναδιβάζουν τὰς τιμὰς, αὐξάνοντες συγχρόνως καὶ τὸ ἀνοιγμα τῆς ψαλίδος τῶν τιμῶν τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν μεταξὺ τόπων παραγωγῆς καὶ τόπων καταναλώσεως.

Ἐναντι τοιούτων καταστάσεων, δὲν ἀντιδρᾷ μόνον τὸ κράτος. Συνήθως αὐτοὶ οὗτοι οἱ καταναλωταὶ ὀργανοῦνται καὶ ἰδρύουν προμηθευτικοὺς καὶ καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, ἵνα ἐπιτύχουν κανονικὸν τῶν μελῶν αὐτῶν ἐφοδιασμὸν δι' ἀγαθῶν καὶ εἰς ἀρκούντως χαμηλοτέρας τιμὰς τῶν τιμῶν τῆς ἐλευθέρως ἀγορᾶς. Ἰδρύνονται ἐπίσης καὶ λειτουργοῦν καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοί, οἵτινες ἔχουν ὡς σκοπὸν νὰ διδάξουν τὰ μέλη αὐτῶν ποῖα εἶναι τὰ συμφέροντα καὶ τὰ δικαιώματά των, ὡς καὶ τὰ μέσα ἱκανοποιήσεως τούτων.